

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU

Toro Muerto jest jednym z największych na świecie stanowisk archeologicznych ze sztuką naskalną. Położone w dolinie rzeki Majes w południowym Peru, datowane jest zwyczajowo na VIII-XV w. n.e. Do dnia dzisiejszego na pustynnym obszarze przeszło 5 km² zachowało się tam ok. 5000 bloków skalnych zdobionych rytymi przedstawieniami (petroglifami) wzorów geometrycznych, roślin, zwierząt, postaci antropomorficznych i istot mitycznych. Stanowisko to zostało odkryte dla nauki w 1951 r. przez wybitnego peruwiańskiego archeologa Eloya Linaresa Málagę i od tego czasu było wielokrotnie odwiedzane i badane przez krajowych i zagranicznych specjalistów zajmujących się tym gatunkiem sztuki. Mimo jednak 65 lat, które minęły od dnia jego odkrycia, zabytki sztuki prekolumbijskiej w Toro Muerto nigdy nie zostały właściwie zinwentaryzowane, a istniejące plany stanowiska pozostawiają wiele do życzenia. Taki stan rzeczy uniemożliwiał dotychczas rzetelną interpretację omawianego kompleksu i stał się głównym impulsem do podjęcia obecnych badań.

Pierwszym zadaniem naszego projektu będzie sporządzenie dokładnej dokumentacji tego potężnego zespołu z wykorzystaniem zarówno tradycyjnych, jak i najnowocześniejszych metod dokumentacyjnych (fotografie, przerysy, modele 3D, zdjęcia RTI ujawniające najdrobniejsze detale zdobienia powierzchni). Dzięki zastosowaniu zintegrowanych technik pomiarowych (tachimetrycznych i satelitarnych) oraz wykonanych na potrzeby projektu zdjęć lotniczych wysokiej rozdzielczości sporządzona zostanie również precyzyjna ortofotomapa całego stanowiska. Należy podkreślić, że znaczna część prac tego etapu została już wykonana w ramach Diamentowego Grantu MNiSW przyznanego w 2014 r. lic. Karolinie Juszyk. Badania terenowe prowadzone latach 2015-2016 pozwoliły zadokumentować blisko 1/3 stanowiska i wypracować najwłaściwsze metody rejestracji petroglifów w trudnym pustynnym terenie, stanowiąc znakomity wstęp do obecnie planowanych prac.

Kolejne etapy naszego projektu obejmą kompleksową analizę uzyskanych danych. Planujemy ustalić precyzyjny zasięg omawianego stanowiska i uściślić jego chronologię, a także znaleźć rozwiązanie wielu problemów dotyczących przyczyn jego powstania i funkcji, jaką mogło ono pełnić w życiu społeczności zamieszkujących w przeszłości ten rejon Peru. Drobiazgowa analiza stylistyczna i ikonograficzna występujących w Toro Muerto motywów geometrycznych, roślinnych, a przede wszystkim zoo- i antropomorficznych powinna przynieść odpowiedź na pytanie, jak wyglądała historia rozwoju tego stanowiska i jak kształtowało się przeznaczenie poszczególnych jego sektorów. Spróbujemy ustalić znaczenie i symbolikę poszczególnych motywów, a także najbardziej rozbudowanych scen pokrywających niemal całą powierzchnię wielometrowych głazów. Zajmiemy się także aspektami technologicznymi wykonania rytów. Zastanowimy się, kim byli ludzie, którzy je tworzyli (doskonała jakość wielu petroglifów i powtarzalność charakterystycznych motywów wskazuje, że mogli być to specjaliści znakomicie znający swój fach), jakimi narzędziami się posługiwali, w jaki sposób komponowali poszczególne sceny, od czego zależały obserwowalne różnice stylistyczne rytów, a także jak energo- i czasochłonne było ich wykonanie. Z pewnością wiele nowych, interesujących pytań wymagających odpowiedzi pojawi się w trakcie prowadzenia prac terenowych i laboratoryjnych.

Co najmniej od początków XVIII w. Toro Muerto traktowane było przez miejscową ludność jako kamieniołom, a pokryte petroglifami bloki skał wulkanicznych były często wykorzystywane jako kamień budowlany. Poszczególne zabytki niszczone są niestety również współcześnie przez odwiedzających to miejsce turystów. Mamy nadzieję, że dokumentacja zebrana w wyniku przeprowadzonych prac pozwoli na bieżąco monitorować występujące zagrożenia, a sam nasz projekt – w ramach którego chcielibyśmy przeprowadzić kilka akcji społecznych i edukacyjnych – przyczyni się do zachowania tego wyjątkowego stanowiska dla przyszłych pokoleń. Uzyskane przez nas dane i wyniki analiz znajdują się na ogólnodostępnej stronie internetowej (<http://toro-muerto.com>), a także staną się podstawą opracowania pierwszej szczegółowej monografii Toro Muerto.